

PAPER DETAILS

TITLE: KELAMI AKILDAN TASAVVUFI KESFE

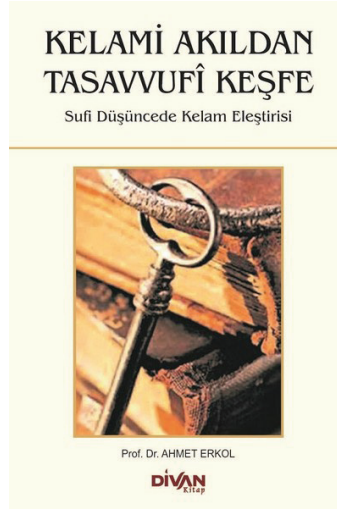
AUTHORS: Nida TUNCAY

PAGES: 218-220

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/891551>

■
AHMET ERKOL,
KELAMİ AKILDAN TASAVVUFİ KEŞFE,
Divan Kitap, İstanbul 2018, 230 s.

Yüksek Lisans Öğrencisi
FATMA NİDA TUNCAY
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
0000-0002-2169-0528
nida.tncy@gmail.com

... bir meselenin çözümünü kendine has çözüm yolunun dışında
arayan bir kimse o meselenin hakikatını bulamaz.
(İbnu'l-Arabi, *Fusus*, s.153)

Yaratılıştan bu yana en büyük çabası hakikate ulaşmak olan insanın bu arayışındaki iki temel yaklaşım olan akıl-kelam ve sezgi ya da keşf-tasavvuf arasında sürekli bir mücadele olagelmiş, her biri gerçekliğe ulaşma konusunda kendi yöntemlerini delillendirmede farklı argümanlar kullanmışlardır. *Kelami Akıldan Tasavvufi Keşfe* isimli eserde sufi düşüncede kelam eleştirisi işlenmiştir. Kelam ve Mezhepler Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi Ahmet ERKOL tarafından kaleme alınmış olması eseri dikkat çekici kılmaktadır. Müellifin aynı yayınevinden çıkan, *Kelam İlmine Yönelik Eleştiriler* ve *İbn Rüşd'ün Kelam Eleştirisi* isimli iki eseri daha bulunmaktadır.

Eserin bölümleri birçok alt başlıktan oluşmakta ve konular bu alt başlıklarda ayrıntıya girilmeden, kitabın ana düşüncesini destekler nitelikte sistematik ve düzenli bir şekilde ele alınmaktadır. Yalın ve akıcı bir dil kullanılan, bu sayede konuya ilgili olan her kesim tarafından rahatlıkla anlaşılabilecek eserde, konular ana hatlarıyla ele alınmış ve sıklıkla sufilerin ilgili meseleler üzerindeki görüşlerine değinilmesi açısından okuyucuya zengin bir içerik sunulmuştur. Giriş ve dört bölümden oluşan eserin giriş kısmında tasavvufun ortaya çıkışı ve gelişim aşamalarına yer verilmiştir.

Birinci bölümde sufi düşüncenin temel kavramları ve kullandıkları argümanlar ele alınmıştır. Bu çerçevede, erken dönem sufi düşüncesinde dini hassasiyet ve temel kriterleri, hakikat ve hakikate ulaşma yöntemleri, hiyerarşi ve hakikate ulaşmada mürşidin yeri konuları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümün, “Tasavvuf Epistemolojisi ve Sufi Düşüncesinde Akıl” başlığı altında, sufi düşüncede bilgi, ma'rifet, aşk, hikmet ve mutlak hakikat kavramları ile aklın ilişkisi üzerinde durulmuştur. Sufiler, “bu Kur'an, kalp sahibi olanlar için bir zikirdir” (Kaf, 50/ 37) ayetindeki “akıl sahibi” değil de “kalp sahibi” ifadelerinden dolayı, Kur'an'ın kalbe göre aklın sınırlılığını vurguladığına işaret etmişlerdir. Hakikate ulaşmada akıl ve keşf karşılaştırması yapılarak bunun ancak

kalbin “hayvani ruh”a ait olandan sıyrılarak “semavi yüce ruh”a ulaşmada gösterdiği gayretle mümkün olabileceği sonucuna varılmıştır.

“Kelam Akılcılığına Karşı Tasavvufi Mükāşefe” başlıklı üçüncü bölümde, varlık ve kelam kozmolojisi, tevhid anlayışı, Allah’ı bilmenin imkanına yönelik tenzihi ve teşbihi yaklaşımlar, ilahi isimler ve tezahürleri konuları üzerinde durulmuştur. Kelamcıların, kelam ilmini halkın zihnini karıştıran gayr-ı Müslim unsurların İslam’a yönelik itham ve eleştirilerine delillerle cevap vermek için geliştirdikleri belirtilmiştir. Bölümde, İbnu’l-Arabi’nin, “eğer dini konular kelam otoritelerinin eline bırakılsaydı, hiç kimse Allah’ı sevmezdi” sözleri ile kelamcıların salt tenzih anlayışı, Allah’ı insanların ulaşamayacakları ötelere itmelerinden dolayı eleştirilmiş, sufilerin tenzihi yaklaşıma teşbih anlayışını da ilave ettikleri ifade edilmiştir (s.175).

Dördüncü bölümde, Aynu’l-Kudat Hemedani’de “mistik tecrübe ve aklın kullanım alanı” değerlendirmeleri, İbnu’l-Arabi’de “sürekli yaratma” ve Eş’ari düşüncesindeki atomculuk anlayışı eleştirisi yapılmıştır. Bununla birlikte, Muhasibi düşüncesinde akıl, sufi düşüncede nur kavramı, kaza ve kader, modern insanın açmazlarına yönelik sufi düşüncenin yaklaşımları gibi kelami akıldan tasavvufi keşfe giden yolda yapılan mülâhazalara da yer verilmiştir. Bölümde, kelamcı ve filozoflar elinde mumla güneşi arayan insana, güneş ile kıyaslanan mum ise akla benzetilmiştir.

Eserin her bir başlığı ayrı ayrı incelenilecek boyutta ve birer çalışma konusu olabilecek niteliktedir. Eserin sonraki yayınlarına indeks eklenmesi araştırmacılara kolaylık sağlayacaktır. Eser, konuların genel hatlarıyla ele alınması sebebiyle, konuya ilgi duyanların zihninde bir altyapı oluşturması açısından başvuru niteliğindedir. Sistemantik, yalın ve akıcı üslubuyla yazarı ve akademik çalışmaları okuyucuyla buluşturan yayınevini tebrik ederiz.